

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIULUI

On. Direcțiunea Liceului „M. N. Coarță” Arad

ILUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18A
Redactor: rr. Demian TudorABONAMENTUL:
Pentru particulari pe an 5000 lei.

FOCUL SACRU

Romanii păgâni aveau pe vremuri un cult al focului sacru pe care-l întrețineau neîntrerupt, zi și noapte, niște fecioare, numite vestale, după Vesta, zeița acestui foc, pe care ele o slujeau. Acea fecioară, care ar fi lăsat să se stingă focul sacru, era îngropată de vie.

„Foc am venit să arunc pe pământ, și cum aș dori să fie acum aprins!” — zicea Mântuitorul (Lc. 12, 49). E focul sacru pe care el l-a aprins vâlvătae pe culmea Golgotei când și-a plinit chemarea de Arhiereu, pentru purificarea omenirii. Acest foc sacru a fost transmis prin Apostoli și Episcopi sutelor de generații spirituale de urmași ai Apostolilor. El este darul hirotoniei, care ca și focul întreținut de vestalele antice nu se va stinge înainte de sfârșitul acestei lumi. Deaceea, nenorocire aceluia în inima căruia se stinge flacăra sfântă! Hristos dorește ca focul să fie aprins în veci. „Pentru care pricină — scrie sf. Pavel către Timotei (II, 1 v. 6) — îți aduc aminte să aprinzi darul lui Dumnezeu, care este întru tine prin punerea mâinilor mele”. Dela această făclie și dela a lui Tit s'au aprins apoi alte și mereu alte făclii ale sacerdoțiului creștin și azi inundă lumea în lumină și arată omenirii „calea, adevărul și viața” (Io. 14, 6). Tot apostolul Pavel astfel îi scrie lui Tit: „Deaceea te-am lăsat în Creta, ca să isprăvești ce mai rămăsese de făcut și să pui presviteri prin cetăți, după cum ți-am poruncit eu” (Tit. 1, 5). Și pe atunci, ca și azi, presviterii se rânduiiau prin hirotonie (I Tim. 5, 22). Așa citim. Și pentru noi citim, că este scris: „Nu nesocoti harul ce este în tine, care ți s'a dat după proorocie prin punerea mâinilor preoției. De aceasta să te îngrijești, în aceasta să stăruiești, ca propășirea ta să fie vădită pentru toți”. (I Tim. 4, 14-15). Iată deci cum s'a transmis și s'a înmulțit focul sacru depe Golgota până în mii de parohii în care slujim noi smeriții urmași ai neegalatilor Apostoli:

ca și lumina făcliilor pe care și le transmiteau la cursele antice lampadodromii, din etapă în etapă.

Cer iertare fraților mei întru Hristos, că am început așa de poetic rânduri de actualitate stringentă. Dar nu cred că există poezie deplină, care să poată cuprinde și dovedi îndejuns sublima comoară pe care-o purtăm — cum spune Apostolul nemuritor — „în vase de lut” (II Cor. 4, 7). Da. Purtăm flacăra sfântă în corp omenesc prin lumea aceasta, care așteaptă totul dela noi, dar ne dă prea puțin. Nu e vorba aci de cele materiale. Nici noi nu dăm cu precădere decât cele duhovnicești. Dar așteptăm sprijin moral și tot concursul dela această lume pe care o încălzim sufletește la focul sacru din sânul nostru.

Noi purtăm această comoară în vase de lut. Aduceți-vă aminte cu cât entuziasm începem chemarea noastră. E un avânt tineresc, care se ogoaie încetul — cu — încetul în contact cu viața, cu asprimile ei nimicitoare de idealuri, pe care preotul ortodox trebuie să le înfrunte, ca familist obligat încă înainte de hirotonie, chiar dela început, în toată amplexarea lor. Vin apoi decepțiile în urma planurilor frumoase neajunse din cauza atâtor și atâtor potrivnicii, vine rutina cu formalismul și ritualismul fără viață, care înăbușe flacăra sfântă pe care am primit-o la sfințire. „Căci sunt în mijlocul lumii multe prilejuri în stare de a sfărâma râvna sufletului și de a-i curma calea spre Dumnezeu” (Sf. Ioan Gurădeaur). Pe jarul încă destul de cald, în locul flăcării strălucitoare se îngroașă tot mai mult spuza nepăsării...

Un profesor trage cele mai extreme și grave consecințe în această chestiune, scriind că „tradiția s'a transformat într'un simplu ritual, pe care an de an îl săvârșesc preoții, fără a mai avea în ei spiritul care însuflețea

odinioară pe apostolii lui Hristos! Ortodoxismul s'a transformat într'un mecanism extern, din lăuntru cărui a murit ori și ce ideal de viață!" (C. Rădulescu-Motru: *Țărănismul un suflet și o politică*, București 1924 pg. 24). E gravă acuza. Și deadreptul jignitoare pentru atâția frați de-ai mei, care simt cum pâlpâie înrânșii focul sacru și-și fac cu neobosită râvnă datoria. Este, însă, un neadevăr? Poate că este o concluzie trasă din câteva cazuri izolate și prea devreme generalizată. În orice caz însă afirmația nu trebuie combătută cu argumente platonice, ci cu fapte.

Cred că punctul central al problemei prezente, pe care timpul de astăzi ne impune s'o rezolvăm, este râvna spre cele sfinte, precum scrie: „Râvna pentru casa Ta mă mistue” (Io 2, 17). Focul sacru se vedește în entuziasmul sfânt care trebuie mereu potențat, zelul care se cere mereu cultivat, întreținut. Temeiul vieții bisericești este râvna pastorală. Și în privința aceasta niciodată nu putem spune că am făcut totul.

Să luăm un caz: Problema sectară, care se pune în urma libertății de conștiință ca principiu constituțional al Țării noastre. Ea nu se poate rezolva cu jandarmul, ci cu zelul pastoral. De aceea încrezător în cuvântul Domnului că Biserica lui nici porțile iadului n'o vor birui (Mt. 16, 18), îndrăznesc să afirm că sectele religioase sunt tolerate de Dumnezeu ca să ne trezească tot mai multă râvnă. E vântul care va risipi spuza de pe jarul focului sacru. Care ne va determina să stăm mereu trezi în turnul de veghe. Preotul străjer — zice Iezechil — trebuie să sune din trâmbiță văzând primejdia. „Când eu voi zice păcătosului: Păcătosule, vei muri! — și tu nu-i vei grăi nimic, ca să prevestești pe păcătos să se abată dela calea lui, atunci păcătosul acela va muri pentru păcatele sale, iar sângele lui îl voi cere din mâna ta” (Iezechil 33, 1-8). Așa încât, după zisa Sf. Ioan Hrisostomul „pedeapsa e de neînlăturat, chiar dacă ar pierde numai un singur suflet. Trebuie dar ca preotul să se întărească, așa ca într'un fel de armătură de diamant, printr'o neîncetată râvnă, printr'o neobosită veghere asupra vieții sale și în toate părțile să privească cu băgare de seamă împrejurul său, ca să nu descopere cineva pe undeva vreun loc slab și descoperit și apoi să primească o lovitură mortală” (Despre Preoție, cartea III v. 26-2).

De mult mă muncește gândul înălțării noastre în turnul de veghe printr'o frăție de misiune internă, care să nu aibe alt s'op decât a ține mereu și la maximum aprins Darul lui

Dumnezeu care ni s'a dat prin punerea mânilor preoției. Dar de fiecare dată imi trăgeam seama. Ce alte datorințe de împlinit s'ar cere membrilor acestei frății decât cele ce-i revin în urma trimiterii lor ca preoți? De a trăi ca un adevărat om al lui Dumnezeu; de a ține posturile cu strictețe; de a sluji cât mai frumos, și nu mecanic; de a predica regulat; de a face vizite pastorale; de a evita tot ce nu cadrează cu demnitatea lui, etc. E adevărat că acestea sunt datorii obișnuite ale clerului, dar trebuie și împlinite! Împlinite cu toată căldura focului sacru, cu zel fanatic. Și nu numai pe hârtie. Să lase în urmă cât mai puține procese verbale sau dări-de-seamă și cât mai adânci urme în suflete. Socot că pentru aceasta nu ajunge inițiativa particulară. Mai multe lumânări aduse deodată, fac mai multă lumină în întunec. Scopul acestei frății clericale ar fi cultivarea și potențarea râvnei duhovnicești, prin conveniri spre aflarea celor mai bune mijloace pastorale, de a crea o editură pentru publicarea operelor membrilor, de a le pune la îndemână o bibliotecă de împrumut, de-a organiza misiuni, etc. Am dat câteva idei la întâmplare. Frații preoți pot să înlăture pe cele nepotrivite și să pună în loc altele mai alese, cu prilejul Adunării generale a „Asociației Clerului”, din 20 Iunie a. c. Dar în orice caz, și oricum s'ar deslega, chestiunea zelului pastoral va trebui să fie pusă în discuție, ca un legământ de onoare al Purtătorilor Focului Sacru.

PRESVITERUL B.

Bizantinologul Charles Diehl

Invățăatul francez Charles Diehl a fost cel mai adânc cunoscător al istoriei și al artei bizantine. Deopotrivă de cunoscător al istoriei culturale și al istoriei politice, ne-a lăsat pagini admirabile despre Bizanț.

Ca student al Universității din Cluj, am avut fericirea să-l ascult, când ținea vestitele sale conferințe, alături de N. Iorga, unde Bizanțul era mereu amintit, cu legăturile ce le-a avut veacuri de-arândul cu Principatele Române și Românii din Balcani. Câteva din cărțile marelui învățat și prieten francez, au apărut în traducere românească: „Bizanțul”, „Veneția” și „Figuri Bizantine”, altele le avem în limba franceză și citirea lor constituie o adevărată binefacere pentru istoricul politic, teologul și omul de artă. Fără cunoașterea și aprofundarea studiilor bizantine ale învățăatului francez, n'am înțelege azi istoria evului-mediu și istoria bisericească universală și română. Ele sunt absolut indispensabile pentru ori-

cine vrea să cunoască trecutul vieții ortodoxe, cât și arta și evoluția lumii medievale. Cu mult regret trebuie să spunem, că la noi nu s'a înțeles deplin acest lucru și prea puțini sunt aceia, cari au apreciat aceste studii la justa lor valoare.

Profesorul universitar N. Bănescu, el însuși un erudit al Românilor în ceea ce privește știința bizantinologiei și un admirator și prieten al învățatului francez, ne dă o caracterizare frumoasă a operii lui Charles Diehl în „Revista Istorică” a Institutului de Studii Sud-Est-European (Ianuarie-Decembrie 1945). Nu vom reda din vasta operă a lui Charles Diehl, decât numai câteva fragmente, pe cari ni le descrie d. N. Bănescu. În „Justinien et la civilisation byzantine au VI-siècle”, apărută în 1901, Diehl ne-a dat o admirabilă monografie a domniei marelui împărat, atât de caracteristică, pentru istoria primei epoci a Bizanțului. O laborioasă și pătrunzătoare cercetare directă a izvoarelor ne prezintă, într-o minunată sinteză, icoana vieții bizantine a secolului al VI-lea în toate manifestările ei, făcându-ne a desprinde din expunerea magistrală a istoricului, factorii puterii Bizanțului și elementele civilizației sale strălucite” (pag. 13).

Ne-a dat apoi, în „Histoire de l'empire byzantin” (1919) o scurtă istorie a Bizanțului, în care expunerea, oricât de sumară, e luminată de părerile juste ale autorului și de considerațiile sale originale” (pag. 14).

Tot atât de vastă și de prețioasă e opera învățatului francez și în domeniul artei bizantine, spune d. N. Bănescu.

„A studiat o în Italia meridională (*l'Art byzantin dans l'Italie méridionale*, 189.) și în toate regiunile în care ea a înflorit, a dat frumoase monografii consacrate orașelor de artă celebre: *Ravenna, Palermo, Syracuse, Constantinopole, Salonice, Ierusalim*; a publicat cele mai importante probleme ale artei bizantine” (pag. 16).

Opera fundamentală a rămas „*Manuel d'art byzantin*”, 2 volume, apărută în 1910, cea dintâi sinteză a artei Bizanțului în toată evoluția și transformările ei dela origini până dincolo de splendida renaștere a epocii Paleologilor. Această vastă expunere istorică, de o informație desăvârșită, e dintre operele, care, oricât s'ar schimba unele puncte de vedere — lucru fatal în cercetările științei — își păstrează totuși pentru totdeauna valoarea — spune d. N. Bănescu (p. 16). Ch. Diehl a dat în 1928 o succintă și elegantă expunere a evoluției artei bizantine în: *L'art chrétien primitif et l'art byzantin* (ibid, pag. 16).

Ch. Diehl a cunoscut „de aproape vechile noastre monumente” și le-a prețuit, descriindu-le. Despre bisericile și mănăstirile din Moldova de

Nord și Bucovina, el scrie în „*Revue des deux mondes*” (15 Iunie 1924): „Se cunosc puțin până acum aceste monumente. Ele formează totuși unul din cele mai însemnate capitole, nu numai ale artei românești, dar ale istoriei picturii bizantine. În frescele care le decorează apare atotputernică influența aceluia Bizanț care a fost în Evul-mediu educatorul Europei orientale și a cărui acțiune, chiar când imperiul Paleologilor s'a prăbușit, se simți timp de veacuri în țările române”.

„Ceea ce izbește dela început pe vizitatorul cel mai puțin prevenit”, adaugă dânsul, „e mărețul decor de picturi ce acoperă fațadele exterioare ale acestor biserici. În toată lumea bizantină nu se întâlnește nimic care să le poate fi comparat. Toată iconografia, toată arta Bizanțului reînvie în aceste picturi: cu toate influențele occidentale, care se întâlnesc aici uneori, cea mai mare parte din aceste fresce, până în plin secol al XVIII-lea, sunt executate după principii, în stilul măestrilor bizantini” (p. 17).

Aceste sentimente le-a avut Charles Diehl despre vechile mănăstiri pe cari le-a vizitat și studiat în România. Scrisul marelui învățat și prieten francez e o oază liniștitoare a vremurilor trecute și un îndemn plin de idealism și muncă fără preget pentru zilele de azi.

„Cu moartea lui Charles Diehl Franța a pierdut pe unul din cei mai mari învățați cari au ilustrat învățământul Sorbonnei, iar lumea științifică pe cel mai de frunte reprezentant al Bizantinisticii din vremea noastră. Pentru specialiști, Diehl era, cum i se spunea adesea, veneratul „decan al studiilor bizantine” (N. Bănescu).

Aceste studii bizantine trebuiesc studiate cu toată seriozitatea. *Ortodoxia noastră*, studiile de teologie, aproape toate ramurile ei, au legături indisolubile cu opera învățatului francez Ch. Diehl și a regretatului N. Iorga. Cunoașterea lor e o cerință imperioasă, o misiune sfântă, de a înțelege că Bizanțul a fost lumina călăuzitoare a Apusului, într-o vreme de întunec și educatorul Apusului cât și a Europei orientale.

Prof. C. Rudneanu

Despre ce să predicăm?

Duminecă în 23 Iunie 1946 să vorbim despre: INVIERE (II).

Au bază mai serioasă ipotezele care văd în învierea Mântuitorului un mit, o halucinație, o viziune, o desagregare, sau un simbol?... Nu!... *Ipoteza mitului*, care consideră învierea Domnului o simplă legendă, — asemănătoare cu poveștile despre moartea și învierea zeilor — în afară de „analogie” nu aduce în sprijinul ei niciun fapt concludent. Noul

Testament este o carte de istorie și de învățătură evanghelică. Nu cuprinde nimic legendar, nimic mitologic. Prin aceasta se deosebește radical de toate cărțile de temelie ale tuturor religiilor. Valoarea lui excepțională constă în cuprinsul său istoric, literar, religios și moral, cu totul deosebit de cuprinsul pe care îl au cărțile sfinte ale tuturor celorlalte religii istorice. Veda brahmanilor, Kingul confucienilor, Tripitaca budhiștilor, Zend-Avesta iranilor și Coranul mahomedanilor, toate cuprind pe lângă istorie, poezie, filosofie și morală, multă mitologie și legende, în care sămburele adevărului se pierde în fantastul povestirilor. Evanghelia este istorisire simplă, biografie autentică, descriere reală, cu referiri precise la un timp anumit, la persoane anumite, la locuri și întâmplări anumite. Miturile, legendele, povestirile, sunt cu totul înlăturate din cuprinsul și din istoria creștinismului. Apostolii și martirii nu s'au luat după legende sau mituri, când au mers până la moarte pentru Iisus Hristos. Ei atât erau de incredințați că Hristos a înviat, încât credeau și mărturiseau că pentru faptul acesta poate muri împăcat orice creștin. — Ipoteza miturilor se întemeiază pe ignoranță și presupuse asemănări care nu au nimic cu adevărul învierii Domnului.

Ipoteza halucinației (susținută de Renan, Strauss, Sabatier, Réville) caută să explice învierea Domnului prin fenomene de psihologie morbidă, ca sugestia, halucinația, extazul etc. În jurul Mântuitorului, în mulțimea ucenicilor devotați, erau și câteva femei entusiaste, exaltate, credule, pasionate, iubitoare, extasiate. Neîmpăcate de moartea lui Iisus, ele au căzut victimele iluziei, că L-au văzut înviat. Pradă halucinațiilor, femeile influențează apostolii, apostolii sugestionează pe ucenicii lor și așa mai departe. — Ipoteza, deși azi aleargă prin școli și academii, este inadmisibilă. Halucinația este un fenomen morbid, căruia nu i se pot atribui fenomene și efecte atât de mari, ca acele produse de învierea lui Iisus Hristos. Femeile vin la mormânt fără să se gândească la înviere. Vestea învierii le-a surprins atât de nepregătite, cum era și firesc, încât au fugit dela mormânt „cuprinse de frică și de uimire și nimănui nimic n'au spus, că se temeau“ (Mc. 16, 8). Apostolii nu sunt halucinați; ei cred prin probe; află mormântul gol se folosesc de simțuri: văz, auz, pipăit... Iisus vorbește cu ei, în arătări; mănâncă în fața lor și se lasă pipăit de ei. După ce sunt incredințați că într'adevăr El este, apostolii îl vestesc pe față, cu un curaj exemplar în fața sanhedrinului și sufăr pentru El temniță și moarte. Dacă Iisus nu învia și ei se țineau de halucinații, Iudeii le-ar fi arătat mormântul și corpul Domnului. În loc să facă aceasta, ei țin sfat, cumpără conștiințele și pe apostoli îi prigonesc.

Cine a mai pomenit ca un efect atât de mare, cum e creștinismul, să aibe o cauză atât de neîn-

semnată, cum e halucinația?... Căutăm exemple și nu aflăm. Creștinismul a regenerat omenirea. Are halucinația efecte colective atât de mari? Sau toți creștinii sunt nevropați?... Între oameni serioși și sănătoși nu există halucinații colective și permanente. La un moment dat, Iisus s'a arătat deodată la peste 500 de ucenici (I Cor. 15, 6). Toți aceștia erau niște nevropați? — Sunt atâtea constatări și întrebări la care teoria halucinației — simplistă și deci inadmisibilă — nu poate răspunde.

Ipoteza viziunii sau teoria pnevmatică (reprezentată de Weiss, Keim, Stapfer, Sabatier, Ménégoz) încă nu se poate susține. Apostolii la început, în surpriza cea mare, „li se părea că văd duh“ (Lc. 24, 37), dar apelul la văz, auz și pipăit i-a adus la realitate: „Ce sunteți tulburați și pentru ce se sue gânduri în inimile voastre? — le grăește Iisus. *Vedeți mâinile și picioarele mele, că eu însumi sunt. Pipăiți-mă și vedeți că duhul nu are carne și oase, precum mă vedeți pe mine că am*“. Și ca să le dea ultima probă că nu e o fantomă, ci același om în carne și oase, mănâncă înaintea lor (Lc. 24, 38-43).

Ipoteza desagregării sau volatilizării, de asemenea e cu neputință. Desagregarea și volatilizarea unui corp se poate întâmpla numai la o temperatură foarte înaltă. În răceala unui mormânt ea este imposibilă. Dar chiar admitând și imposibilitatea aceasta, Evanghelia ne informează că s'au păstrat giulgiurile care au înfășurat corpul Domnului și, după înviere, Mântuitorul s'a arătat apostolilor ca persoană reală, care pentru a-i incredința că El este, mănâncă, bea, vorbește și călătorește cu ei, ceea ce nicio fantomă și nicio ființă desagregată nu mai poate face.

În fine, nu se poate spune că învierea lui Iisus este numai un *simbol*, care preînchipuește renașterea primăverii, biruința binelui asupra răului, a adevărului asupra eroarei, a luminii asupra întunecului și a vieții asupra morții. Poate fi luată de exemplu și de simbol, dar fără ca ea să reprezinte numai un simbol. Învierea este o minune, o realitate cutremurătoare, o faptă alui Dumnezeu, adevărită prin *martori* indubitabili, până în ziua de astăzi.

Căci zis-a Domnul apostolilor săi: „...*Îmi veți fi mie martori* în Ierusalim și în toată Iudeia și Samaria și până la marginea pământului“ (Fapte 1, 8): martori ai Evangheliei, martori ai minunilor, martori ai patimilor și *martori al învierii*, în toate veacurile, peste tot pământul (Lc. 24, 46-48).

Cei dintâi martori în lume ai învierii Domnului, care au întărit prin cuvântul, prin viața și sângele lor minunea învierii, au fost apostolii. Înainte de înviere, toți s'au lepădat de El; după înviere toți au trăit, au luptat și au murit pentru El. Înainte de înviere, toți erau niște oameni ca toți oamenii: slabi de fire și nepricepuți; după înviere toți devin apostoli și martiri, oameni care au uimit și răsturnat lumea prin tăria credinței lor.

„Noi nu putem să nu grăim cele ce am văzut și auzit“ (Fapte 4, 20), spun ei în fața prigonitorilor. Ei dau mărturie despre cele întâmplate; toți sunt martorii învierii.

„Pe acest Iisus l-a înviat Dumnezeu, căruia noi toți suntem mărturii“ (Fapte 2, 32). „Voi v'ați lepădat de cel sfânt și drept și ați cerut să vi se dăruiască bărbat ucigaș (Varava). Iar pe (Hristos) începătorul vieții l-ați omorât, pe care *Dumnezeu l-a înviat din morți, căruia noi martori suntem*“ (Fapte 2, 24-32; 3, 14-15; 5, 30-32).

Pe lângă apostoli, sunt martori ai învierii femeile mironosițe, care au aflat piatra răsturnată, mormântul gol și au ascultat din gura Mântuitorului înviat cuvântul: „Bucurați-vă!“ (Matei 28, 1-10; Mc. 16, 1-10; Lc. 24, 1-10). Sunt martori ai învierii cei patru evangheliști, care au scris despre învierea Domnului (Matei cap. 28, Marcu 16, Luca 24 și Ioan 20-21). Sunt martori ai învierii cei „peste 500 de frați“, a căror mărturie putea fi ascultată — a unora — și după 20 ani dela înviere (I Cor. 15, 6). Este martor al învierii marele apostol Pavel (I Cor. 15, 8), care suferă temniță și lanțuri și moarte pentru Iisus Hristos cel răstignit și înviat (I Cor. 15; II. Cor. 13, 4). Martori ai învierii sunt soldații străjeri, care au răspândit în Ierusalim vestea învierii (Matei 28, 11-15). Martori ai învierii sunt giulgiurile și mahrama care înfășuraseră pe Mântuitorul și care au fost lăsate la mormânt, ca o nouă dovadă a învierii (Lc. 24, 12; Ioan 20, 5-7). Martor al învierii Domnului este mormântul aflat gol (Luca 24, 2-3, 12; Ioan 20, 6-8), loc peste care s'a ridicat biserica Sfântului Mormânt, vizitată an de an de mii de pelerini ce-și pleacă fruntea peste lespedea de marmoră a mormântului, pe care în fiecare an, la Paști, Patriarhul ortodox al Ierusalimului aprinde în chip minunat lumina învierii.

E plin pământul de mărturiile învierii. Oriunde este o biserică creștină, oriunde se slujește o sf. Liturghie, oriunde se face o rugăciune pentru morți, oriunde este un martir al Evangheliei, oriunde se citește Biblia, oriunde este un creștin bun, este o mărturie a învierii. Învierea a născut pe apostoli, a întemeiat Biserica și a răspândit Evanghelia. Învierea — urmată de pogorirea Duhului Sfânt — a făcut să se împlinească profeția Mântuitorului (Fapte 1, 8) și cea a Psalmistului, despre martorii învierii și vestitorii Evangheliei: „Nu este neam, nici nație, care să nu audă glasul lor. În tot pământul a ieșit vestirea lor și la marginile lumii răsună cuvintele lor“ (Psalm. 18, 3-4). *

* Besson: „Misterul acestei zile conține trei învieri, nedespărțite una de alta: 1. învierea fizică a lui Iisus Hristos; 2. învierea morală a apostolilor; 3. învierea socială a lumii întregi.

„Aceste trei învieri sunt trei fapte legate întreolaltă prin raporturi indestructibile care unesc efectele cu cauzele lor. Învierea fizică a lui Iisus Hristos explică învierea morală a apostolilor, și învierea morală a apostolilor aduce cu sine învierea socială a întregului univers. Nu se poate nega prima, fără a face din celelalte două o enigmă, nici fără a pregăti istoriei și filosofiei mistere mult mai mari decât cele ale religiei“ (L'Homme-Dieu).

Chiar și sfîntenia zilei de Paști este o mărturie a învierii. O zi, care revărsă în lume atîta prisos de lumină și de bucurie, nu poate fi decât o zi sfîntă, o zi mare, cea mai mare sărbătoare.

Și mai este o mărturie: *Dumineca*.

De câteori se scrie sau se vorbește despre învierea Domnului și despre martorii ei, de regulă se trece cu vederea mărturia aceasta de cea mai mare însemnătate: *Dumineca*.

Este știut că învierea Domnului s'a întâmplat, după cum spun Scripturile, „a treia zi“ dela răstignire, adică *Duminecă* dimineața. În Noul Testament *Dumineca* se numește „ziua cea dintîi a săptămânii“ (Marcu 16, 9; Ioan 20, 19, 26) și „ziua Domnului“ (Apoc. 1, 10), *Dumineca* („dies Domini“). În ziua aceasta, întru amintirea învierii Domnului, apostolii și urmașii lor se adunau și sărbau „frîngerea pâinii“ (Fapte 20, 7), adică taina prefacerii pâinii și al vinului în trupul și sângele Domnului, cu care se cuminecau. Slujba aceasta dumnezeiască se numește de atunci și până astăzi: Sfînta Liturghie.

Astfel s'a trecut dela sîmbăta iudeilor la *Dumineca* creștinilor. Săptămână de săptămână, an după an și veac după veac, ziua aceasta: *Dumineca*, strigă în lumea largă și cântă minunea învierii Domnului. Trecem pe lângă mărturia ei și a cântărilor ei, fără băgare de seamă, cum trecem prin aer și prin lumină, fără de care nu este cu puțință viața.

Învierea Domnului este „sărbătoarea sărbătorilor“, ziua ce mai luminată din tot anul. Cîntăreții de strană știu prea bine că învierea Domnului se prăznuește anul întreg; căci anul întreg se cântă „ale învierii“: troparele învierii, sedelnele învierii, condacele învierii, svetilnele învierii, laudele învierii și altele. Patruzeci de zile dela înviere se cântă „Hristos a înviat“, canonul Paștilor și acele duioase și neîntrecute cîntări (stihiri) ale învierii. *

Mai departe, după încheierea praznicului, toate *Duminecele* sunt „ale învierii“. La toate utreniile *Duminecii* se cetesc Evangheliile învierii, se cântă stihirele și „troparele învierii: „Bine ești cuvîntat Doamne... Soborul îngeresc...“ Patru săptămîni, după primele patru glasuri, utrenia *Duminecii* se încheie cu troparul învierii: „Astăzi mîntuirea a toate lumea

* „Paștile sfînite nouă astăzi s'au arătat; Paștile nouă și sfînte, Paștile de taină, Paștile întru tot cinstite, Paștile Hristos Mîntuitorul, Paștile fără prihană, Paștile cele mari, Paștile credincioșilor, Paștile care ne-au deschis ușile raiului, Paștile cele ce sfînșesc pe toți credincioșii“.

„Paștile frumoase, Paștile Domnului Paștile, Paștile prea cinstite nouă ne-au strălucit, Paștile eu bucurie unii pe alții să ne îmbrățișem, o Paștile mîntuirea de întristare, că astăzi din groapă, ca dintr'o cămară strălucind Hristos, pe muiori de bucurie le-a umplut, grădind: propoveduții apostolilor“.

„Ziua învierii, și să ne luminăm cu serb rea, și unii pe alții să ne îmbrățișem, și să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi; să țertăm toate pentru înviere, și așa să strigăm: Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călînd și celor din mormînturi viață dăruindu-le“.

s'a făcut, să cântăm celui ce a înviat din mormânt și începătorului vieții noastre, că stricând cu moartea pe moarte, ne-a dăruit nouă biruință și mare milă“.

După celalte patru glasuri, utrenia Duminicii se încheie, iarăși timp de patru săptămâni, cu troparul învierii: „Inviat-ai din mormânt și legăturile iadului le-ai rupt; stricat-ai osânda morții, Doamne, pe toți din cursele vrăjmașului mântuindu-i; arătându-te pe tine apostolilor tăi, i-ai trimis pe ei la propovăduire, și printr'ânșii pacea ta ai dăruit lumii, unule mult milostive“.

Cel înviat din mormânt este Iisus Hristos Mântuitorul. Anul întreg, Duminica ne spune și cântă sărbătorește minunea învierii, preamărește pe „Cel ce a înviat din morți, Hristos adevăratul Dumnezeuul nostru...“

Învierea Domnului este prin urmare un fapt istoric neîndoelnic, dogma fundamentală a creștinismului, proba decisivă a biruinței și a divinității Mântuitorului, a Evangheliei și a Bisericii. Învierea lui Iisus e certitudinea evidentă a învierii și nemuririi oamenilor. Cu învierea stau sau cad toate dogmele. — Biografia oamenilor mari, chiar și a întemeietorilor de religii, se oprește la mormânt. Viața și moartea lui Iisus este urmată de înviere și înălțare, ca să ne arate că acesta este destinul nostru cel adevărat: prin durere la bucurie, prin cruce la înviere și prin înviere la nemurire. *

Ziua și bucuria învierii e numai un fragment, un început din *ziua veșniciei*, din ziua biruinței, a bucuriei și a fericirii fără de sfârșit, care ne așteaptă, dincolo de moarte, în viața veșnică. Bucuria de Paști e bucuria dreptilor și fericirea nemuririi în lumina Ierusalimului ceresc, unde nu va mai fi durere, nici lacrimi, nici noapte, nici moarte. „Domnul Dumnezeu îi va lumina și vor împărăți în vecii vecilor“ (Apoc. 22, 5).

În jurul soarelui nu este decât lumină. La fel în ziua de Paști și în ziua veșniciei, în jurul Mielului, în jurul tronului lui Dumnezeu, e numai lumină și bucurie, fericirea zilei fără durere, fără de noapte

* P. S. Episcop Andrei Magieru: „Fiecare din noi are să meargă pe acelaș drum pe care a mers Iisus Hristos. Dacă ar fi altă cale mai scurtă spre înviere și viața cea veșnică, de bunăseama Fiul lui Dumnezeu ne-ar fi arătat-o, ca să mergem pe dânsa. El însă, prin aceea că a luat trup omenească, a viețuit în lume, a suferit și a murit, ne-a arătat că viața omenească nu poate fi lipsită nici de suferință nici de moarte. Acesta este prețul pe care trebuie să-l plătim și noi fiecare spre a ne face părtași de biruința învierii. În planul lui Dumnezeu nu este cu puțință biruința fără suferință, pentru că biruința răsare din luptă și numai ostașul care se luptă biruiește. Viața aceasta pământească este câmpul de luptă. Aci ne luptăm cu păcatul, în cealaltă viață ne așteaptă cunună biruinței. Aci este sămănatul, dincolo ne așteaptă secerișul. Precum nu secerăm fără de a fi sămănat, așa nu biruim fără de a ne fi luptat. Cine trece biruitor prin focul suferinței acela — ca aurul prin foc — își lămurește viața și se coace pentru viața cea veșnică“.

și fără de moarte, — a zilei fără de sfârșit, — care ține în vecii vecilor, pe care *toți să o ajungem și să o dobândim cu ajutorul lui Dumnezeu Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt*.

Cărți

Lucia Borș: „DOAMNA ELENA CUZA“, București, Casa Școalelor. Într'un studiu pastoral „Chemarea preotului“, Părintele Arhimandrit I. Scriban schițează câteva mijloace de pastorație, prin care preotul poate să îndrume spre o mai temeinică viață creștinească pe credincioșii din parohia sa. Între altele vorbește de râvna preotului pe care trebuie s'o dovedească printr'o neîncetată luminare a sa, citind cărți cu conținut moral și religios pentru a putea isbândi cu succes în combaterea credințelor greșite ale acelor cari își fac un titlu de mândrie în a nega adevărurile ortodoxiei. Pe de altă parte, pentru a potoli setea de lumină și a ridica nivelul de credință al parohienilor săi, recomandă cu multă insistență înființarea de biblioteci parohiale pe seama credincioșilor și îndrumarea lor pentru lecturi prin cari se zidește în duhul lui Hristos, cari înalță inimile celor cari râvnesc după Împărăția lui Dumnezeu, aci pe pământ și mai vărtos în viața viitoare. Lista de cărți pe care ne-o prezintă Păr. Arh. I. Scriban este destul de modestă pentru timpul de azi, dar pentru anul 1921, când lucrarea a apărut în volum, ea se potrivea cu ceea ce se găsea atunci în vitrinele librăriilor. De atunci, negreșit, situația s'a schimbat mult. Astăzi se găsesc sumedenii de cărți și broșuri cari pot constitui biblioteci întregi cu conținut moral. Preotul poate alege din câmpul vast al cataloagelor florile cele mai alese și mai variate. Opere originale, sau traduceri din autorii străini, îndeamnă spre citire pe cel cu tragere de inimă. Dacă în trecut era o greutate în alegerea cărților potrivite, astăzi este o ușurință și se cere numai bunăvoință.

În lumina celor de mai sus am găsit nimerit să înfățișez și eu cartea dnei Lucia Borș: „Doamna Elena Cuza“, fiindcă paginile sale sunt pe cât de instructive din punct de vedere istoric și național, pe atât de reconfortante. Într'un stil neforțat, fără înflorituri, care de cele mai multe ori ascund lipsa de informare a autorului, cartea aceasta este scrisă într'o formă plăcută și simplă — de o simplitate aproape biblică. Oricine va putea spune după ce a citit o că a aflat într'ansa frumuseți pe cari numai în viețile sfinților le mai poți găsi. Căci e mișcătoare viața acelei distinse femei, Doamna Elena Cuza, care a

zidit la edificiul Țării Românești, asemenea Meșterului Manole, un suflet și o credință. Providența a ales o pe ea și a dăruit-o neamului românesc ca pe o bijuterie de mare preț.

Prin câte suferințe morale și fizice a răsuț această martiră, se poate vedea lămurit din cele aproape 300 de pagini ale cărții. Soarta a lovit-o necontenit, cu înverșunare justificată doar de cuvintele: „Pe cine iubește Dumnezeu, îl înțercă”. Și totuși nici o svâcnire de revoltă, nici o lacrimă de slăbiciune și nici un cuvânt de mânia. Din contră, resemnare, blândete, iertare și iubire tot mai înverșunată de oameni.

Alături de soțul său, Alexandru Ion Cuza, a fost simbo-ul Domniței românești și sprijinul de temelie al celui care trasa contururile unei Românie libere și emancipate.

Ceea ce a făcut Doamna Elena Cuza este exemplul cel mai grăitor pentru ce înseamnă adevărata dăruire prin iubirea față de aproapele. Multiplele fapte de caritate creștină îi înscriu numele ca pe una dintre cele mai caritabile ființe pe cari cari le-a dat neamul românesc. O Românie tânără și în formare, prin Doamna Elena, a reușit să facă un pas uriaș în privința așezămintelor sociale.

Noi recomandăm această carte cu căldură, în nădejdea că aducem cel mai frumos serviciu celor cari ar dori să-și facă din lectura ei o hrană aleasă sufletească.

Pr. Mircea Munteanu

Informațiuni

■ **Vizită arhierescă.** În ziua I a Rusaliilor Prea Sfințitul Părinte Episcop Andrei a coborât în mijlocul credincioșilor din parohia Arad Șega, care și-a sărbătorit hramul sfintei biserici. Prea Sfinția Sa a slujit sf. Liturghie, înconjurat de un sobor de 4 preoți și 2 diaconi, răspunsurile liturgice fiind date de corul bisericesc, condus cu deosebită măiestrie de vrednicul învățător Ilie Văoaru.

În decursul Liturghiei, la care a participat un număr foarte mare de credincioși, P. S. Sa a hirotonit întru ieromonah și duhovnic pe C. Părinte Nicodim Scolnic dela Schitul „Sf. Gheorghe” Feredeș-Gâlșă și pe ipodiaconul Ioan Ungureanu întru diacon. La priceasnă P. S. Părinte Episcop a vorbit despre însemnătatea sărbătorii, scoțând în relief ce însemnează Duhul Sfânt și cum se manifestează în viața omenească.

La sfârșitul Liturghiei P. S. Sa a felicitat pe iscusitul dirijor al corului și pe membrii săi, cărora li se cuvine deosebită laudă pentru fru-

moasa răvnă ce o arată față de casa Domnului și sfintele slujbe cari se fac în cuprinsul ei. De asemenea P. S. Sa a făcut și o scurtă vizită Părintelui Gheorghe Lițiu, parohul locului.

■ **La biserica Catedrală din Arad sf. Liturghie** a fost slujită în prima zi de Rusalii de un sobor de 7 preoți și un diacon, pontificând I. P. C. Arhimandrit Dr. Iustin I. Suciu.

A doua zi de Rusalii sf. Liturghie a fost slujită de Prea Sfințitul Părinte Episcop Andrei înconjurat de un sobor de 10 preoți și 3 diaconi. În decursul acestei sf. Liturghii P. S. Sa a hirotonit întru preot și duhovnic pe diaconul Ioan Ungureanu. La priceasnă a predicat Preotul D. Tudor.

Atât în prima cât și în a doua zi de Rusalii, răspunsurile liturgice au fost date de corul bisericesc al tinerimii din Arad-Pârneava, condus cu deosebită pricepere de părintele diacon Mircea Emandi.

■ **Noua „lege pentru regimul general al Cultelor”.** Am informat la timp pe cetitorii revistei noastre că la Ministerul Cultelor se lucrează la o nouă lege care să reglementeze raporturile dintre diferitele culte pe deoparte și între acestea și Statul Român pe de altă parte. Deunăzi P. C. părinte Dr. Ioan Vască, secretarul general al Ministerului Cultelor a invitat la Minister pe reprezentanții ziarelor din Capitală, cărora le-a făcut declarații în legătură cu noua lege a cultelor, care urmează să fie pusă în aplicare în curând. În decursul convorbirii cu ziaristii P. C. Sa a dat relații asupra noului proiect, care cuprinde printre altele următoarele dispozițiuni:

Statul garantează tuturor cultelor o deopotrivă libertate și protecțiune, întrucât exercițiul lor nu atinge ordinea publică, bunele moravuri și legile sale de organizare.

De aceleași drepturi și în aceleași condițiuni se bucură și asociațiunile religioase recunoscute în conformitate cu legea de față.

Impiedecarea exercițiului liber al manifestărilor religioase se va pedepsi potrivit dispozițiilor respective din Codul Penal.

Jurisdicțiunea cultelor și asociațiunilor religioase din țară nu se poate întinde în afară de teritoriul Statului Român. Asemenea nici autoritățile religioase din străinătate nu vor putea exercita nicio jurisdicțiune în cuprinsul Statului Român.

Culte și asociațiunile religioase nu pot primi ajutoare materiale din străinătate direct sau indirect fără cunoștința și aprobarea Guvernului.

Culte și asociațiunile religioase au dreptul a

face instrucțiunea religioasă a elevilor de credința lor din școlile publice și particulare, conform legilor privitoare la instrucțiunea publică.

Poate cultele și asociațiunile religioase, sunt datoare a face servicii religioase la solemnitățile naționale, și cele ale familiei Domnitoare.

Pe lângă cele două biserici românești, biserica ortodoxă și cea greco-catolică, în Statul Român mai există următoarele culte recunoscute: cultul catolic (de rit latin, greco-rutesn și armean); cultul reformat (calvin); cultul evanghelic luteran (german și maghiar); cultul unitarian; cultul armean-gregorian; cultul baptist; cultul adventist de ziua șaptea; cultul mozaic (de rit occidental, ortodox și spaniol); și cultul mohamedan.

În Statul Român pot fi recunoscute și alte culte dacă confesiunea de credință și principiile lor religioase și morale nu vor fi potrivnice ordinii publice, bunelor moravuri și legilor țării și dacă sistemul lor de organizare, conducere și administrare va fi în conformitate cu dispozițiunile legii de față.

Ajutoarele pe care Statul le va acorda diferitelor culte vor fi în raport cu numărul credincioșilor cetățeni români ai lor față de populația totală a țării, cu situația materială a cultelor respective și cu nevoile lor reale.

Constituțiunea garantând tuturor cetățenilor libertatea de conștiință, oricine are dreptul să aparțină oricărui cult.

Membrii unui cult nu pot fi constrânși să participe la serviciile religioase ale unui alt cult, nici să contribuie la întreținerea altui cult.

Preoții și slujitorii unui cult pot săvârși slujbe și ceremonii religioase numai credincioșilor cultului propriu.

Oricine a îndeplinit vârsta de 18 ani poate trece de la un cult la altul, observând formalitățile în această lege.

De acest drept nu beneficiază cei ce suferă de boale care împiedecă libera voință.

Femeile măritate pot să-și schimbe religia chiar înainte de împlinirea vârstei de 18 ani.

Oricine părăsește un cult este obligat a suporta toate sarcinile materiale impuse de statutele și angajamentele luate față de cultul părăsit până în momentul în care s'a făcut trecerea.

Copiii ai căror părinți aparțin aceleiași religii, urmează religia părinților.

Dacă unul din părinți trece la alt cult, copiii de sexul lui, sub etatea de 18 ani, urmează cultul părintelui trecut.

Când unul din soți trece la religia celui alt, copiii sub 18 ani urmează religia comună a părinților.

Dacă părinții nu sunt de aceeași religie, tatăl are dreptul de a determina, pentru fiecare copil în parte, căreia din cele două religii, ale părinților săi, aparține. Aceasta însă odată pentru totdeauna, anume cu prilejul înscrierii copilului în registrele stării civile.

Orice convențiuni anterioare căsătoriei prin care s'ar hotărât religia copiilor vor fi nule și neavenite.

Dacă tatăl copilului este mort, acest drept revine mamei.

Copiii nelegitimi urmează religia mamei.

Copiii găsiți dacă nu au nicio indicațiune cu privire la religia lor sau a părinților, urmează religia aceluia, care i-a primit spre creștere.

În caz de adopțiune copiii orfani de ambii părinți sub vârsta de 18 ani, pot urma religia adoptantului, la dorința acestuia, manifestată înaintea ofițerului stării civile.

După ce a mai dat o serie de lămuriri asupra principiilor și dispozițiilor legii, P. C. Părinte Dr Ioan Vască, a rugat pe reprezentanții presei să-i aducă la cunoștință toate obiecțiunile pe care le socotesc de cuviință, sau pe care le-ar avea cetitorii, pentruca în cazul când vor fi găsite justificate, să fie introduse în lege.

Nr. 2492/1946.

Concurs

La Școala Normală ortodoxă de băieți „Dimitrie Tichindeal” din Arad cu data de 1 Septembrie 1946 este vacantă *catedra de Religie ortodoxă* în urma pensionării P. O. Protopop Iuliu Hălmăgean cu decizia Ministerului Educației Naționale Nr. 110169/1946.

Cei cari doresc să ocupe această catedră își vor înainta cererea la Episcopia ort. română din Arad și se vor prezenta în fața Prea Sf. Episcop până la data de 15 Iulie 1946.

Solicitanții, dacă sunt din altă Eparhie vor aduce litere demisionare (scrisoare canonică) dela Chiriarh dovedind că au fost hirotoniți întru preot.

Cel numit se va bucura de toate drepturile personalului didactic dela școlile Statului primind salariul din bugetul Ministerului Educației Naționale.

Arad la 11 Iunie 1946.

† ANDREI,
Episcop

Ic. Stavr. Caius Turicu,
cons. ref. eparhial.

Publicație

Parohia ort. rom. Miniș j. Arad publică licitație cu oferte închise pe ziua de 23 Iunie 1946 ora 4 d. m. pentru zidirea Bisericii.

Planul, devizul și caetul de sarcini se pot vedea la Oficiul parohial Miniș.

Garanța 5%.

2-3

† ANDREI,
Episcop,

Traian Cibian,
cons. ref. eparhial